

Nr 368.

Av herr **Gylfe m. fl.**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 129, angående krigstidstillägg och krigstidshjälp under år 1917 åt befattningshavare i statens tjänst.

I de grunder varefter krigstidshjälp under år 1916 utgick, inrymdes ej någon bestämmelse om hur krigstidshjälpen skulle utgå för den händelse befattningshavare, som var berättigad till sådan hjälp, under året avlidit. 1902 års lönekommitté och även Kungl. Maj:t har också i år beaktat denna brist i fjolårets bestämmelser för krigstidshjälpens utbetalande och i § 8 föreslagit följande: »Om befattningshavare under året avlidit, innan krigstidshjälp till honom utbetalats, inträder stärbhuset i hans rätt till dylik hjälp.»

Som motiv för denna ändring framhåller kommittén följande exempel:

»I en till Kungl. Maj:t ställd skrift har stationskarlen J. E. Karlsson i egenskap av förmyndare för avlidne stationskarlen H. P. Blüchers och hans hustrus omyndiga dotter, anhållit, att då Blücher, som den 23 januari 1916 avlidit, den 1 i samma månad innehaft ordinarie anställning vid statens järnvägar och år 1915 icke haft större inkomst, än att, därest Blücher hade blivit för år 1916 taxerad till inkomst- och förmögenhetsskatt, det taxerade beloppet kommit att understiga 1,000 kronor, änkan Blücher och hennes dotter måtte komma i åtnjutande av krigstidshjälp jämlikt kungörelse den 8 juli 1916.

Vid ärendets föredragning den 20 januari 1917 har Kungl. Maj:t emellertid funnit den gjorda ansökningen icke kunna bifallas. Det synes emellertid kommittén, att rätten till krigstidshjälp icke borde förloras av den anledningen, att befattningshavare avlidit mellan årets ingång och den tidpunkt, då utbetalningen kan äga rum; avliden befattningshavares stärbhus torde nämligen i allmänhet få antagas vara i större behov av hjälpen än befattningshavaren själv skulle hava varit, om han levt.»

Bihang till riksdagens protokoll 1917. 4 saml. 165 häft. (Nr 367—368.) 2

Med hänvisning till Kungl. Maj:ts avslag i ovanberörda fall har kungl. järnvägsstyrelsen avslagit en likalydande ansökan om krigstidshjälp från Augusta Sofia Berglund, änka efter vagn- och stallkarlen nr 8342 Berglund, som avlidit den 23 maj 1916.

Flera sådana här uppräknade fall finnas säkerligen även inom andra verk.

Utan tvekan kan man instämma med vad kommittén i sitt här-cvan återgivna yttrande framhållit, att »avliden befattningshavares stärbhus torde nämligen i allmänhet få antagas vara i större behov av hjälpen än befattningshavaren själv skulle ha varit, om han levde».

Allmänna uppfattningen såväl hos riksdagen som även bland kommitténs ledamöter torde också hava varit den, att krigstidshjälp skulle utgå till befattningshavares efterlevande i dylika fall.

I Kungl. Maj:ts proposition har ju också i år, som ovan nämnts, ifrågavarande missförhållande ändrats, men kvar står ju ändå, att de, änkor och barn, som i föl rätteligen bort erhålla dylik hjälp, oförskyllt fått lida för att bestämmelser i 1916 års förordning om krigstidshjälp utbetalande varit oklara eller tolkats på ett sådant sätt, som riksdagen i varje fall ej förutsett. Det bör således i år bliva en ofrånkomlig plikt för riksdagen att på något sätt gottgöra dessa som i föl gick miste om krigstidshjälp. Detta torde lämpligast kanhända ske genom att antingen giva den del av sista stycket i § 8, som avhandlar detta spörsmål, en sådan lydelse, att denna erhåller retroaktiv verkan för 1916, eller också att i särskilda bestämmelser införes stadgande härom. Ett förslagsanslag bör lämpligast ställas till Kungl. Maj:ts förfogande att efter prövning utbetalas till avliden befattningshavares stärbhus.

Kostnaden härför torde sannolikt ej överskrida ett eller annat 10-tusental kronor.

Fjölårets beslut angående krigstidshjälp innefattade även en del andra bestämmelser, som vid sin tillämpning kommo att verka i riktning som man ej från början tänkt sig.

I allmänna grunder för krigstidshjälpens utgående under 1916 stadgas att »krigstidshjälp utgår — — —

till de befattningshavare i statens tjänst, som den 1 januari 1916 innehade *ordinarie* anställning och på grund av försörjningsplikt underhöllo barn under 15 års ålder; samt

till de i statens tjänst anställda *icke-ordinarie* befattningshavare, arméns och marinens manskap inbegripet, som den 1 januari 1916 ej mindre på grund av försörjningsplikt underhöllo barn under 15 års ålder än även innehade och omedelbart dessförinnan under minst ett

är vid en och samma statsinstitution innehaft stadigvarande anställning med en daglig arbetstid, i medeltal icke understigande vad som för den ordinarie personalen vid samma eller jämförlig institution är såsom minimum i allmänhet stadgat.»

Det är här ordet försörjningsplikt som tolkats så, att t. ex. en befattningshavare som försörjer sina minderåriga syskon, på grund av att fadern avlidit, *icke* erhållit krigstidshjälp. Man har utgått ifrån att dylik befattningshavare ej lagligen hade försörjningsplikt mot sina syskon. Samma förhållande har gjort sig gällande då befattningshavare begärt krigstidshjälp för fosterbarn. Här har vederbörande myndighet, som haft att utbetala krigstidshjälp, varit tveksam. Och fall har inträffat att befattningshavare först erhållit krigstidshjälp för fosterbarn och sedermera fått återbetala densamma på grund av att vederbörande verks myndighet kommit till den tolkningen av bestämmelserna, att dylik hjälp ej bort utgå.

Även här synes det oss att en hel del befattningshavare, som rätteligen borde hava kommit i åtnjutande av krigstidshjälp för år 1916, gått miste om sådan på grund av den formulering bestämmelserna härom givits.

I årets proposition har ej tagits någon hänsyn till nu senast uppräknade fall, men torde i motion angående vissa ändringar i Kungl. Maj:ts proposition förslag komma att framställas för avhjälpande av dessa missförhållanden.

Vi ha därför endast i denna motion velat framhålla behovet av att — för den händelse sålän ändring anses behöva i år vidtagas i Kungl. Maj:ts förslag, att krigstidshjälp kan utgå i dylika fall — även dessa bestämmelser må få sådan lydelse, att de erhålla retroaktiv verkan för år 1916. Även här torde det vara lämpligt att ställa ett förslagsanslag till Kungl. Maj:ts förfogande.

På grund av vad sålunda anförts hemställas,

- 1) att riksdagen med anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 129 måtte besluta att, i anslutning till den bestämmelse, som återfinnes i sista stycket i § 8 angående stärbhus' rätt till avliden befattningshavares krigstidshjälp, rätt till dylik hjälp jämväl må tillkomma stärbhus efter befattningshavare, som avlidit under år 1916 och som till följd av då gällande bestämmelser gick miste om sådan rätt.

2) att för den händelse sådan ändring vidtages i Kungl. Maj:ts förslag, att krigstidshjälp kan utbetalas även till befattningshavare, som försörjer minderåriga syskon eller upptagit barn som sitt eget, det jämväl bestämmes att rätt till dylik hjälp även må tillkomma befattningshavare, som under år 1916 på grund av då gällande bestämmelser om försörjningsplikt gick miste om sådan rätt.

3) att ett förslagsanslag för dessa ändamål ställes till Kungl. Maj:ts förfogande.

Anhålles att vederbörande utskott ville formulera ordalydelsen av de nya bestämmelser, som anses behövliga vid ett bifall till ovanstående förslag, samt jämväl föreslå förslagsanslagets storlek.

Stockholm den 29 mars 1917.

Axel Gylfe. Ernst Hage. C. W. O. Höglund från Strömstad.

Magnus Bengtsson. Christian Ericson. Carl O. Strid.

Thure Widlund. Olof Nilsson i Örebro. J. Henry Erikson.

Helge Bäcklund. C. Winberg. C. R. Jansson.

Anders Anderson i Råstock. L. J. Hagman. Carl Lovén.

Lars Borggren. O. W. Edbom.